

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
рішенням Вченої ради
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського,
від «10» вересня 2019 року
протокол № 8
Голова вченої ради
Любов ДУБРОВІНА

ПОЛОЖЕННЯ
про освітньо-наукову програму з підготовки докторів філософії
у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського

I. Загальні положення

1.1. Дане Положення визначає порядок розроблення, затвердження, моніторинг, перегляд та закриття освітньо-наукових програм та навчальних планів (далі - Положення) на третьому рівні вищої освіти з підготовки докторів філософії у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ).

1.2 Положення розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», з урахуванням вимог Законів України «Про освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Статуту НБУВ, Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 347), інших нормативно-правових актів у сфері вищої освіти.

1.3 У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

Здобувач освіти - аспірант або здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою (далі - здобувач).

Індивідуальна освітня траєкторія - персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія може бути реалізована через індивідуальний план навчальної та наукової роботи аспіранта.

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну та наукову діяльність.

Освітній процес - система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на набуття, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Освітня діяльність - діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті.

Ступінь - кваліфікація вищої освіти, що, як правило, присвоюється після успішного завершення освітньої програми на певному циклі/рівні вищої освіти.

Національна рамка кваліфікацій - це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Освітньо-наукова програма (далі - ОНП) - система освітніх компонентів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Навчальний план підготовки доктора філософії (обсягом 30—60 кредитів ЄКТС) - документ, що містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та кількість годин, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Освітньо-наукова програма та навчальний план підготовки доктора філософії складаються з освітньої та наукової складових.

Структурно-логічна схема підготовки - це наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-наукової програми підготовки та основа для створення навчального та робочого навчального планів.

Гарант освітньої програми - визначений за наказом керівника закладу вищої освіти відповідальним за реалізацію цієї ОНП.

Проектна (робоча) група - визначена наказом генерального директора група наукових працівників, які відповідальні за започаткування освітньої діяльності за спеціальністю на певному рівні вищої освіти.

Індивідуальний план навчальної та наукової роботи аспіранта/здобувача - документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та створюється науковою установою у взаємодії із здобувачем освіти. Містить дві складових: індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи. Індивідуальний навчальний план формується на основі навчального плану і повинен містити перелік дисциплін за вибором здобувача в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС.

Навантаження аспіранта - час, який необхідний аспіранту для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання.

Заліковий кредит ЄКТС - одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Академічна година - це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість - 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин ("пара").

Навчальний семестр - складова частина навчального часу здобувача. Тривалість семестру визначається навчальним планом та графіком навчального процесу.

Навчальний курс - завершений період навчання здобувача протягом навчального року. Тривалість перебування здобувача на навчальному курсі включає час навчальних семестрів, підсумкового контролю, канікул. Початок і закінчення

навчання здобувача на конкретному курсі оформляються перевідним наказом на підставі атестації здобувачів за рішенням Вченої ради НБУВ.

Навчальний рік триває 12 місяців, розпочинається відповідно до дати зарахування до аспірантури і складається з навчальних днів, днів проведення підсумкового контролю, вихідних і святкових днів, канікул. Мінімальна сумарна тривалість канікул упродовж навчального року становить 8 тижнів.

Програмні компетентності - найбільш важливі компетентності, що визначають специфіку програми та включаються в Профіль програми.

Програмні результати навчання - те, що здобувач повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми.

Профіль програми - невід'ємна частина опису програми, створена для представлення в усталеній формі основної інформації про освітню програму. Дозволяє точно позиціонувати освітню програму серед інших, співвіднести з тематикою наукових досліджень, що полегшує її розуміння всіма основними зацікавленими особами (стейкхолдерами): здобувачами, роботодавцями, дослідниками, викладачами, агенціями забезпечення якості тощо. Визначає предметну область, до якої належить дана освітня програма, її освітній рівень та специфічні особливості даної програми, які відрізняють її від інших подібних програм.

Результати навчання - знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОНП - відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ОП (переліком навчальних дисциплін) і запланованими програмними компетентностями.

Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентами ОНП - відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ОП і запланованими програмними результатами.

II. Класифікація освітніх програм

У рамках однієї спеціальності НБУВ може реалізувати декілька освітніх програм. Профільна спрямованість зумовлена істотними особливостями предметної сфери програми, переліком програмних компетентностей, програмних результатів навчання, освітніх компонентів.

За предметом ОНП можуть відповідати одній спеціальності або бути міждисциплінарними. Основною ознакою міждисциплінарності ОНП є їхня широка профільна підготовка. Міждисциплінарність ґрунтується на інтеграції 3 наукових напрямів, на певних зв'язках між галузями знань, методами, технологіями й т. ін., що забезпечує здобуття результатів у рамках різних наукових дисциплін.

Кожну ОНП розробляє авторська група на чолі з гарантом, призначеним наказом генерального директора НБУВ.

Гарант ОНП – науковий, науково-педагогічний працівник, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менше ніж 10 років. Цей працівник може виступати гарантом лише однієї освітньої програми. Гарант несе відповідальність за якість освітньої програми.

Освітню програму розробляють на підставі затвердженого Міністерством освіти і науки України стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти; у разі відсутності затвердженого стандарту – за проектом стандарту відповідної спеціальності або на підставі норм визначених Національною рамкою кваліфікацій.

Прийняття або зміна стандарту вищої освіти – підстава для перегляду чинної або розроблення нової ОНП. Навчання за ОНП здійснюють за денною

(дистанційною) формами. У разі організації різних форм навчання структура, обсяг, зміст і результати ОНП не мають різнитися. Такі самі умови виконання норм ОНП у разі навчання за різними термінами.

III. Порядок розроблення освітньої програми

На підставі чинної (отриманої) ліцензії на право проведення освітньої діяльності з підготовки фахівців певного рівня вищої освіти за певною спеціальністю, НБУВ (за згодою вченої ради щодо поширення освітньої діяльності) розробляє освітньо-наукову програму, для чого генеральний директор НБУВ виконує такі організаційні заходи: – готує проєкт наказу про призначення гаранта ОНП; – разом із гарантом формує склад проєктної групи (робочої групи) для розроблення ОНП, до якої входять наукові, науково-педагогічні працівники НБУВ, представники інших наукових установ або закладів вищої освіти (за згодою). Проєктна, робоча група визначає (або приймає раніше декларовану) назву освітньої програми та формулює відповіді, пояснення, характеристики до складників наданої Міністерством освіти і науки форми освітньо-наукової програми. Проєктна група під час розроблення програми повинна забезпечити збалансованість, раціональне призначення кредитів, здатність здобувачів освіти опанувати окремі дисципліни (освітні компоненти) та всю освітню програму, вклавшись у визначений час, повноту документального, кадрового, інформаційного та іншого забезпечення ОНП і відповідність освітньої програми Ліцензійним умовам.

Рекомендовано проєктній групі (колективу розробників ОНП) підкріплювати процес розроблення, реалізації, моніторингу та оновлення освітньої програми документами/матеріалами (протоколи, довідки, аналітичні звіти, таблиці, опитувальні листи та ін.) і зберігати їх разом з ОНП у відділі аспірантури та докторантури. Під час складання проєкту ОНП потрібно також уважно вивчати документи Національного агентства із забезпечення якості освіти, де визначені

критерії оцінювання програми й вимоги до її використання (<https://naqa.gov.ua/положення/>).

IV. Порядок затвердження та введення в дію освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма – офіційний документ НБУВ. Для здобуття такого статусу ОНП підлягає обов'язковій процедурі обговорення, затвердження, введення в дію відповідно до правил, що визначає НБУВ. Для введення в дію ОНП треба виконати такі кроки:

- Гарант подає освітньо-наукову програму на розгляд ученої ради НБУВ.

- Учена рада НБУВ визначає зміст програми щодо її унікальності, потреби фахівців для галузі, відсутність повторів у змісті освітнього процесу, гарантованість у кадровому та матеріально-технічному забезпеченні тощо.

- Проект освітньої програми оприлюднюють для громадського обговорення протягом місяця на сайті НБУВ. У цей період група розробників проекту забезпечує обговорення проекту ОНП серед працівників НБУВ, у фаховому середовищі, отримує відповідні відгуки (зауваження, підтримку, побажання і т. ін.), документально підтверджує процес обговорення (наявність протоколів спільних засідань, форумів, відгуків, рецензій, анкетування тощо).

- ОНП із додатковими документами подають для обговорення та затвердження на засіданні вченої ради НБУВ. Після затвердження ОНП вченою радою генеральний директор НБУВ видає наказ про введення в дію відповідної ОНП.

V. Перегляд (удосконалення) освітньо-наукової програми

Чинну, затверджену освітньо-наукову програму переглядають щонайменше 2 рази під час терміну її дії, останній раз – не пізніше ніж за один семестр до завершення чинної редакції. Підставою до оновлення ОНП можуть бути:

- ініціатива й пропозиції гаранта ОНП, здобувачів ОНП, науково-педагогічних працівників та (або) дорадчих органів;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру та (або) інших ресурсних умов реалізації освітньої програми.

Якщо аналіз інформації про результати роботи за ОНП показує розбіжність між очікуванням і фактом (передбаченим навантаженням і часом, який фактично потрібен більшості здобувачів для досягнення визначених результатів навчання, переліком компонент і забезпеченням результатів навчання або заходами та методами навчання й викладання і т. ін.), це може викликати потребу в оновленні та навіть перепроєктуванні ОНП та її освітніх компонент.

Для аналізу якісних показників ОНП дуже важлива інформація, що її отримує гарант на підставі опитування стейкхолдерів про їхнє бачення щодо використання ОНП, здобутих результатів, пропозицій до поліпшення якості освіти тощо. Інформація яку отримує гарант ОНП, наприклад, результати екзаменаційних сесій, самостійної роботи здобувачів, атестації, відгуків, результатів працевлаштування, кар'єрного зростання випускників, використання результатів нових досліджень в освітньо-науковому процесі тощо повинні бути основою для доопрацювання, удосконалення ОНП.

Обговорення та затвердження вдосконаленої освітньої програми здійснюється за процедурою, визначеною в пункті IV.

VI. Скасування (закриття) освітньо-наукової програми

ОНП може бути скасована (закрита) з ініціативи:

- структурного підрозділу (випускового відділу) НБУВ в разі обґрунтованої відмови від її реалізації;

- дирекції НБУВ в разі відсутності набору вступників на ОНП упродовж 3 років після закінчення навчання останнього курсу за ОНП;
- у разі перетворення ОНП. У такому випадку ОНП затверджують як нову;
- дирекції НБУВ, якщо в результаті будь-якої з процедур внутрішнього або зовнішнього оцінювання якості ОНП отримано висновки про низьку якість реалізованої ОНП. Рішення про скасування ОНП, що реалізується у НБУВ, ухвалює вчена рада Установи на підставі висновків відповідної комісії.

VII. Прикінцеві положення

Відомості про ОНП розміщуються на сайті НБУВ на сторінці «Аспірантура/докторантура». Відповідальними за формування й зберігання паперових документів щодо портфоліо ОНП є її гарант.

Відповідальним за повноту й своєчасність розміщення інформації про ОНП на сайті НБУВ та в ЄДЕБО є гарант та відповідальна особа відділу аспірантури та докторантури.